

Ansvar och samförstånd

Folkpartiets politik bygger på liberala värderingar om demokrati och tolerans, social rättvisa och trygghet, internationell samverkan och jämställdhet mellan kvinnor och män. Ett gott och fritt samhälle måste byggas på människors initiativ, ansvar och idealitet. Vi avvisar centralstyrning och maktkoncentration, både statlig och enskild. Vi säger nej till en konservativ liksom till en socialistisk politik.

I fred och frihet har vi gemensamt byggt ett gott samhälle. Sverige har en hög levnadsstandard och människor har här en större trygghet än på de flesta håll i världen.

Ändå finns det många brister. Vi har problem inom skolan. Vi har ännu långt kvar till jämställdhet mellan män och kvinnor. Inte alla som vill ha ett arbete kan få det. Vi förmår inte ge all den vård och det stöd som sjuka, handikappade och äldre behöver. Alkohol- och narkotikaproblemen är stora. Många människor känner sig ensamma och isolerade. Många barn växer upp utan tillräcklig trygghet och stimulans. Förbränning av kol och olja och den omfattande användningen av kemiska ämnen förstör mångas hälsa och skadar vår livsmiljö. Klyftorna är ofta stora mellan invandrare och svenskar.

Därför måste reformpolitiken fortsätta. Det innebär anspråk på nya resurser. Det innebär samtidigt krav på en ny eftertanke: hur bygger vi vårt samhälle så att alla kan trivas i det?

Vi har gemensamt åtagit oss ett omfattande reformprogram i förhoppningen om en fortsatt snabb ekonomisk tillväxt. Om den ökningen uteblir eller minskar uppstår stora problem.

En stark ekonomi är den grundläggande förutsättningen för att vi skall kunna infria redan gjorda åtaganden och föra reformarbetet vidare. Den svenska ekonomin är nu på uppgång. Industrins konkurrenskraft har förstärkts, sysselsättningen ökat och inflationstakten hållits tillbaka.

Men problemen är långt ifrån övervunna. För att klara sysselsättningen under de gångna åren har vi tagit på oss en betydande skuldbörda. Det internationella oljeläget utgör ett allvarligt hot mot ekonomiska och sociala framsteg. Det hotar både säkerhet och världshandel. Sverige är särskilt illa ute genom att vårt oljeberoende är stort. Vi måste klart inse att det svenska samhället står inför mycket betydande svårigheter.

Oljeberoendet måste minskas. Samtidigt är det nödvändigt att vi främjar industrins tillväxt och fullt utnyttjar landets produktionsförmåga.

Om vi skall klara dessa utmaningar krävs återhållsamhet och solidaritet. Det finns inget utrymme för stora lönehöjningar, sänkningar av det totala skattetrycket eller nya kostnadskrävande reformer.

I detta läge sätts samhällssolidariteten på prov. Den kräver att vi först och främst skyddar de sämst ställda. Människors vilja till arbete är ett lands främsta tillgång. Under den gångna mandatperioden har sysselsättningen kunnat hållas uppe, trots stora svårigheter i ekonomin. Det har klarats med hjälp av omfattande statliga åtgärder. Vi ser det som en huvuduppgift att bekämpa arbetslöshet och vidga människors möjligheter att arbeta. Men skall detta lyckas krävs förändring och utveckling. Vi kan inte nå trygghet och fler arbetstillfällen genom att bara värna det bestående.

Folkpartiet anser att förändringens krav bäst kan mötas i en marknadsekonomi som fungerar i internationell frihandel. Men marknadsekonomi måste vara socialt styrd med inriktning på social rättvisa och omsorg. Det ställer stora krav på insatser från statsmakterna i form av en aktiv industri- arbetsmarknads och regionalpolitik. Förnyelsen av arbetslivet måste också föras vidare och arbetsdemokratin fördjupas.

De svårigheter Sverige står inför fordrar enligt vår mening en vilja till samarbete för att kunna mötas framgångsrikt.

Arbetet för en liberal politik har alltid bedrivits med stor beredskap att lyssna på andra och ta vara på möjligheter till samförstånd. Vi avvisar förlegade klasskampsparoller, snäv intressepolitik och den felaktiga föreställningen att svenska folket står mot varandra i två politiska halvvar, utan möjlighet till praktisk samverkan över dessa gränser.

Den synen var också en viktig utgångspunkt när Folkpartiet åtog sig ansvaret att bilda en liberal minoritetsregering. Vi strävade efter breda lösningar. I de flesta fall har det också varit möjligt att nå resultat.

1979 års riksdag har på regeringens förslag fattat beslut i en mängd betydelsefulla samhällsfrågor - förstärkt regionalpolitiken, förbättrat föräldraförsäkringen, antagit en trafikpolitik som antligen ger järnvägen en chans, förbättrat bostadstilläggen för pensionärer, antagit en ny läroplan för grundskolan, gett riktlinjer för en energipolitik bort från det ensidiga oljeberoendet, för att bara ta några få exempel.

Folkpartiet vill fortsätta att slå vakt om samförståndstanken i svensk politik. Den innebär inte att man suddar ut meningsskiljaktigheter. Den utesluter inte hård debatt om mål och metoder. Men den innebär en beredskap att lyssna på andra och ta hänsyn. De utmaningar det svenska samhället står inför måste mötas med ansvar och samförstånd.

1 Stark ekonomi

1979 blir ett bra år i Sveriges ekonomi. Som ett resultat av framförallt devalveringen får vi nu en snabb tillväxt, ökade investeringar, ca 25 000 fler jobb i industrin, starkt ökad export och en inflationstakt som är lägre än i flertalet andra länder.

Nu gäller det att fullfölja den här uppgången i ett läge där oljekrisen riktar nya svåra hot mot Sveriges ekonomi. En stark ekonomi är grunden för att klara sysselsättningen och höga sociala ambitioner.

Folkpartiet vill

- värna frihandeln
- stöda internationella ansträngningar att möta oljekrisen med samordnade åtgärder för att hålla uppe efterfrågan och sysselsättning
- säkra ett kostnadsläge som gör att svenska varor kan säljas effektivt i konkurrens med andra länder
- skapa goda förutsättningar för avtalsrörelsen bl.a genom att sänka marginalskatterna
- att företrädare för statsmakterna och arbetsmarknadens parter gemensamt sätter sig ner i höst och resonerar om förutsättningarna för den ekonomiska politiken och för den avtalsrörelse som då ska föras
- låta budgetarbetet präglas av stor återhållsamhet med riva utgifter och grundlig prövning av gamla
- minska takten i utgiftsökningarna i kommunerna så att de håller sig inom ramen för en balanserad samhällsekonomi
- bedriva en fortsatt aktiv prispolitik, ett led i strävandena att hålla tillbaka inflationen och
- så långt som möjligt skydda konsumenterna
- stimulera industrins investeringar och ett ökat bostadsbyggande
- fullfölja utredningsarbetet med sikte på att bredda ägandet i näringslivet och öka det riskvilliga kapitalet; i första hand bör en femte AP-fond inrättas
- göra ett produktivt sparande i bl a aktier mer attraktivt.

2 Aktiv näringspolitik

Folkpartiet har under år med svåra hot mot företag och branscher, anställda och kommuner medverkat till mycket stora insatser för att klara jobben och genomföra omställningar i socialt acceptabla former. Det gäller t ex varven, stålindustrin och teko. Regionalt har de största insatserna gjorts i Norrbotten.

En sund världsekonomi, fortsatt frihandel, en framgångsrik ekonomisk politik, balans i samhälls ekonomin och ett rimligt kostnadsläge är avgörande för att vår industri skall kunna expandera och utvecklas.

Men också framöver fordras en aktiv näringspolitik, både för att underlätta omställningar i företag och branscher med svårigheter och för att stimulera nysatsningar. Folkpartiet tror inte att centrala planerare har så nära kunskap om marknaden. att det är klokt att de tar över beslut om investeringar m m som nu sker ute i företagen. Vi säger därför nej till planekonomi. Vi slår vakt om en decentraliserad marknadsekonomi med många företag, många och spridda beslutsfattare och olika ägarformer. Men också i en sådan ekonomi måste staten göra mycket för att främja industriell

utveckling och förnyelse.

Folkpartiet vill

- bygga näringspolitiken på en socialt styrd marknadsekonomi
- ytterligare stärka stödet till de mindre företagen med lån och andra utvecklingsmöjligheter, framförallt genom de regionala utvecklingsfonderna
- genom statliga insatser underlätta svåra men nödvändiga strukturomvandlingar
- bygga ut de statliga insatserna för att främja Sveriges export
- öka insatserna för industriell forskning och utveckling
- genomföra en riv och skärpt konkurrenslagstiftning
- stärka konsumenternas ställning genom bl a riv lagstiftning.

3 Arbete åt alla - mänskligare arbetsliv

Att människor har arbete är grundläggande för tryggheten i ett samhälle. Den arbetsmarknadspolitik som Folkpartiet de tre senaste åren haft regeringsansvaret för har utgått från detta synsätt. De arbetsmarknadspolitiska insatserna under de här åren har varit mycket omfattande.

Resultatet har blivit lägre arbetslöshet än i andra industriländer och lägre än t ex under lågkonjunkturen 1971-72.

Antalet sysselsatta har under perioden ökat med mer än hundra tusen.

Arbetsmarknadspolitik är ett viktigt komplement till den ekonomiska politiken. Den skall hjälpa individerna att klara de omställningar i arbetslivet som ständigt måste pågå och hjälpa riva grupper in på arbetsmarknaden. En stark arbetsmarknadspolitik är därför en nödvändig del av en socialt styrd marknadsekonomi. Arbetsmarknadsutbildning, effektiv arbetsförmedling, stöd till anpassning av arbetsplatser, aktiv regionalpolitik och hjälp till dem som behöver flytta är exempel på konkreta åtgärder.

Omställningarna i arbetslivet får inte leda till att vissa landsändar avfolkas medan andra får tillväxtproblem. För att motverka det har folkpartiregeringen föreslagit en starkt utbyggd regionalpolitik. Av samma skäl har massiva insatser gjorts i Norrbotten sedan planerna på Stålverk 80 visat sig orealistiska.

Arbetsförmedlingarna har fått ökade resurser och bättre tekniska möjligheter att hjälpa den enskilde. Ökade krav och starka stimulanser har satts in för att också handikappade ska få plats i arbetslivet.

Genom den nya arbetsmiljölagen har vi skärpt och vidgat kraven på goda arbetsmiljöer.

Folkpartiet vill

- fullfölja och ytterligare förstärka en ambitiös arbetsmarknadspolitik
- ytterligare förbättra ungdomsgarantin för arbete, praktik eller utbildning: utbildningen ska kunna vinnas med arbete; yrkesvägledningen ska förstärkas
- att de handikappade ges bättre chanser till arbete. Antalet platser särskilt anordnade för handikappade ska ökas. Anslagen förbättras för hjälpmedel i arbetet
- fortsätta satsningen på en aktiv regionalpolitik med ökat stöd direkt till sysselsättningen i de hårdast utsatta delarna av vårt land. Minst 8 miljarder kr ska stå till regionalpolitikens förfogande de närmaste fem åren
- införa en allmän arbetslöshetsförsäkring. Reformen ska genomföras i nära kontakt med arbetsmarknaden, parter och i den takt de ekonomiska resurserna medger
- förbättra arbetsförmedlingarna så att mer tid kan ägnas åt de arbetssökande. På alla större förmedlingskontor bör datautrustning finnas som hjälpmedel
- ytterligare öka insatserna mot kemiska risker i arbetsmiljön, med hjälp av den nya arbetsmiljölagen.

4 Ansvarsfull energipolitik

En trygg energiförsörjning till rimliga priser är nödvändig för att Sverige ska klara fortsatt ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Bristen på olja och de starkt stigande oljepriserna är ett av Sveriges dominerande problem under 80-talet.

Folkpartiregeringen har lagt fram en energiproposition som drar upp riktlinjerna för den framtida energipolitiken. Den syftar till att minska Sveriges oljeberoende, bl a genom sträng hushållning och utnyttjande av tillgängliga alternativ till oljan. Stora satsningar sker på att utveckla förnybara energikällor, bl a genomförs ett särskilt program för solvärme. Hårda krav ställs på säkerhet och god miljö.

I propositionen föreslog Folkpartiet att de kärnkraftverk som är i drift, färdigställda eller under byggnad ska utnyttjas. Någon utbyggnad därutöver ska ej ske. Säkerhetskraven ska skärpas. Hänsyn ska tas till vad som framkommer vid utredningen av Harrishurgolyckan. Kärnkraftens framtid i Sverige avgörs genom folkomröstningen i mars 1980.

Folkpartiet vill

- föra en ansvarsfull energipolitik som tryggar vår energiförsörjning, industrins utbyggnad och full sysselsättning
- att Sverige tillsammans med andra länder ska möta oljekrisen genom att minska beroendet av importerad olja
- att vi genom en långsiktig oljepolitik ska skapa en tryggare oljeförsörjning och minska Sveriges beroende av den sk spotmarknaden
- hushålla effektivare med energin, så att vi pressar ner den årliga ökningen till mindre än en procent
- utnyttja i dag tillgängliga alternativ till oljan
- skärpa säkerhetskraven för kärnkraftverk, bl a med hjälp av en ny och vidgad lagstiftning
- satsa hårt på forskning, utveckling och introduktion av inhemska, helst förnybara, energikällor med minsta möjliga miljöeffekter, som solenergi, torv och skogsavfall.

5 Reformerade skatter

Sedan 1976 har skatteskalorna inflationsskyddats och marginalsatserna sänkts. Men ännu är marginalsatserna för höga. De driver på inflationen, stimulerar en osund avdragsjakt, försvårar avtalsrörelser, främjar skatteflykt och skattefusk och försvagar skattemorale. Marginalsatserna bör därför sänkas ytterligare. Det måste löna sig bättre att arbeta och att spara.

Det är dock nu inte möjligt att minska det totala skattetrycket. Vi vill fortsätta att värna viktiga trygghetsinsatser. Underskottet i statsbudgeten bör vidare minska. Därför är det realistiskt att lova sänkningar av de samlade skatterna.

Folkpartiet vill:

- slå vakt om inflationsskyddet i skattesystemet
- fortsätta sänka marginalsatserna med inriktning på att människor i vanliga inkomstlagen får behålla åtminstone hälften av en inkomstökning eller en extraförtjänst
- minska de samlade marginaleffekterna av skatt och bortfallande bostadsbidrag
- hålla tillbaka kommunalskatterna med hjälp av ett ökat statligt stöd till kommunerna de närmaste åren
- anpassa villabeskattningen så att inte de nya taxeringsvärdena får orimliga följder
- fullfölja det intensifierade arbetet med att bekämpa den ekonomiska brottsligheten
- genomföra en särskild lag mot skatteflykt.
- begränsa underskottsavdrag i beskattningen.

6 Mot krångel och byråkrati - för närdemokrati

Sverige behöver inte vara så krångligt. Det finns mycket som kan bli enklare. Vi bör målmedvetet arbeta för att förenkla administrationen, decentralisera besluten, söka förkorta handläggningen i myndigheter och kommunala förvaltningar, begränsa flödet av blanketter och förenkla innehållet.

Det arbetet har påbörjats under Folkpartiets tid i regering. Krafttag har tagits mot det blankettraseri som de mindre företagen drabbats av. Under våren har ockra regeringen redovisat 172 åtgärder mot krångel och onödig byråkrati.

Folkpartiet vill

- bekämpa krångel och onödig byråkrati
- snabbt genomföra de förslag i propositionen mot byråkrati som våriksdagen inte tog ställning till, som enklare deklaraionsblankett för pensionärer och mindre byggkrångel
- decentralisera så att besluten fattas närmare dem som är berörda
- införa direktvalda kommunalrådsråd så att människor får större inflytande över beslut som rör den egna kommunaldelen
- fortsätta arbetet för större regionala självbestämmande och vidgad länsdemokrati
- fullfölja en mediepolitik byggd på den liberala strävan till frihet och mångfald
- genom ett nytt grundlagsbeslut hösten 1979 ge starkast möjliga skydd åt våra grundläggande fri och rättigheter.

7 Forskning och kultur

Under Folkpartiets ledning har vi fått en generösare kulturpolitik. En upprustning har skett och ökade resurser getts till bl a film, teater, musik och litteratur. En samlad forskningspolitik har formats och forskningen har tillförts ökade resurser. Det är viktigt att i högre grad än tidigare stödja såväl grundforskning som tillämpad forskning.

Folkpartiet vill

- föra en generös kulturpolitik för kvalitet, frihet och mångfald
- utveckla universitet och högskolor. stärka forskningen vid dessa och vid forskningsråden och stimulera fler unga till forskarstudier
- genom förstärkta insatser öka kvaliteten i undervisning och forskarutbildning
- avbyråkratisera universitet och högskolor.

8 Bättre skola

Skolan ska vara för alla. Den ska ge barnen kunskaper och social fostran. Den nya läroplan för grundskolan som folkpartiregeringen lagt fram och riksdagen antagit vill stärka kunskapskraven. Den ger också den enskilde större valfrihet. Vidare vidgas möjligheterna att besluta lokalt. Betygen i högstadiet blir kvar. Försöksverksamheten med andra urvalsgrunder till gymnasieskolan genomförs.

Gymnasieskolan byggs ut kraftigt och görs mer varierad, så att man kan ge utbildning åt det starkt ökade antalet 16-åringar de närmaste åren.

Folkpartiet vill

- satsa på kunskaper och kvalitet i undervisningen
- stärka kontakterna mellan skola och arbetsliv
- skapa en lugnare miljö i skolan: man bör på varje skola försöka organisera undervisningen så att varje klass får hålla

till i en egen hemavdelning

9 Barnvänligare samhälle

Samhället måste anpassas bättre till barnens behov. Långa arbetsdagar och dryga arbetsresor gör tillvaron jobbig för många småbarnsföräldrar. Kommunernas barnomsorg räcker inte till. Den miljö barnen växer upp till är ofta hård. Det är därför viktigt att fortsätta det reformarbete som har inletts; tillgodose behovet av trygg och stimulerande barnomsorg, bygga ut det ekonomiska stödet, göra det lättare att förena förvärsarbete och ansvar för små barn. Familjepolitiken ska utformas så att den främjar valfrihet och jämställdhet.

Folkpartiet vill

- hålla uppe värdet på barnbidraget
- förbättra de ekonomiska villkoren för framförallt familjer med många barn
- fullfölja utbyggnaden av daghem och fritidshem med sikte på full behovstäckning i mitten av 1980-talet
- ge barn och föräldrar mer tid tillsammans genom kortare arbetsdag och utbyggd föräldraförsäkring
- planera för en trafiksäkrare och mänskligare miljö för barnen
- vidta särskilda åtgärder för att tillgodose invandrarbarns och handikappade barns behov
- införa ett vårdnadsbidrag till familjer med små barn när de ekonomiska resurserna medger det.

10 Aktivitet och trygghet för de äldre

Pensionen har ökat kraftigt under Folkpartiets tid i regeringen. Vi har också höjt gränsen för den sidoinkomst man kan ha utan att behöva betala skatt. Bostadstilläggen för pensionärer görs rättvisare genom stöd till kommunerna. Pensionärerna har lovats en trygg ålderdom, både i fråga om ekonomi och vård. De löftena ska vi infria. Vi måste dessutom ta itu med andra frågor, som gäller de äldres roll i samhället. De äldre som vill och kan, bör få större möjligheter att göra en insats i arbetslivet och samhället i övrigt. En utbyggd social hemhjälp och en bättre samhälls- och bostadsplanering bör göra det möjligt för de äldre att bo kvar i en egen bostad så länge de vill och orkar.

Folkpartiet vill

- slå vakt om värdesäkring av folkpensionen och fortsätta bygga ut det extra stödet till dem som har liten eller ingen ATP
- komplettera delpensionsreformen med rätt för människor att arbeta vidare också **efter** 65 år
- bygga ut hemservice till de äldre
- skapa större variation och valfrihet i fråga om boende och vårdformer för äldre människor.

11 Mänskligare vård

Vi bör genomföra reformer i vården som motverkar anonymitet och främlingskap och främjar närhet och mänsklig värme. Särskilt långtidsvården behöver starkt ökade resurser för att svara mot grundläggande mänskliga anspråk. Vi bör inom vården få mer av lagansvar med patienten i centrum i stället för en snäv funktionsuppdelning. Med utbyggd hemvård kan fler människor vistas i den miljö de är vana vid och trivs med. Öppenvården bör organiseras som ett system med husläkare. På så vis vet den enskilde vart han i första hand kan vända sig när han behöver vård. En mera nära och förtroendefull kontakt kan byggas upp mellan personal och patient.

Folkpartiet vill

- införa ett husläkarsystem som ger varje människa rätt att höra till en bestämd läkare och en sjuksköterska

- öka antalet allmänläkare och distriktssköterskor
- fortsätta bygga ut vårdutbildningen
- förstärka hemsjukvården och pröva ett ökat stöd till dem som vårdar anhöriga i hemmet
- fullfölja en snabb utbyggnad av långvården, med 10 000 nya platser på fem år

12 Bekämpa drogmissbruket

Alkoholmissbruket är vårt lands allvarligaste sociala problem. Narkotikan drabbar färre men desto hårdare. Den restriktiva alkoholpolitik som riksdagen lade fast 1977 ska fullföljas för att pressa tillbaka alkoholkonsumtionen och därmed också missbruket. Särskilt viktigt är att minska konsumtionen bland de unga.

Allt bruk av narkotika ska bekämpas. Åtalsunderlåtelse vid narkotikainnehav bör endast ges i enstaka fall och ej när misstanke om langning föreligger.

Informationen om följderna av missbruket bör utökas. Det gäller bl a upplysning om riskerna med alkohol- och narkotikamissbruk i samband med havandeskap och i trafiken.

Missbrukarvården måste förstärkas. Folkpartiregeringen har tillsatt en särskild utredning om s k kontraktsvård.

Folkpartiet vill

- pressa tillbaka alkoholkonsumtionen för att minska alkoholskadorna
- få till stånd en kampanj mot langning av alkoholdrycker till ungdom
- bekämpa allt bruk av narkotika
- förstärka de förebyggande insatserna och informationen om drogmissbruk
- fullfölja den kraftiga utbyggnaden av missbrukarvården
- stödja ideella organisationer och verksamhet i alkoholfria miljöer

13 Jämställdhet mellan kvinnor och män

Fördomarna om mäns och kvinnors roller är fortfarande många och traditionella mönster starka. Vi måste nå fram till ett samhälle där kvinnor och män har samma rättigheter och möjligheter. Det innebär att vi får större utrymme för våra egna önskemål som individer och möts till gemensamt ansvar som människor. I arbetsliv, utbildning, politik, organisationsliv och hemarbete bör kvinnor och män ha samma ansvar och ta lika del.

I allt samhällsarbete på alla områden måste vi ha med strävan efter jämställdhet mellan kvinnor och män.

Sysselsättningspolitiken ska bygga på att kvinnor och män har samma rätt till förvärvsarbete. Vi måste också skärpa insatserna för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden, som medför att både kvinnor och män får sin valfrihet begränsad. Det kan ske med hjälp av en effektivare jämställdhetslag. Kraftigt höjda jämställdhetsbidrag utgår nu också till arbetsgivare som anställer kvinnor på mansdominerade jobb och omvänt. Skolan bör aktivt främja ett mindre traditionellt studie- och yrkesval.

Folkpartiet vill

- fortsätta en stark satsning på att möta kvinnors önskemål om arbete
- skärpa lagen om jämställdhet, så att den kräver av alla arbetsgivare att de ska bedriva ett aktivt och planmässigt arbete för jämställdhet
- inrätta ett särskilt jämställdhetsombud som kan övervaka lagens efterlevnad och hjälpa enskilda som utsätts för diskriminering
- motverka uppdelningen på "manliga" och "kvinnliga" jobb
- utforma familjepolitiken så att den stimulerar papporna att ta ökat ansvar för barnen och även i övrigt främjar

jämställdhet

- motverka det könsbundna studie- och yrkesvalet i skolan
- förbättra villkoren för de deltidsarbetande
- helt avskaffa den föråldrade makeprövningen i studiemedelssystemet

14 Rättvisa och gemenskap för invandrarna

Närmare 1 miljon som bor i Sverige är invandrare eller barn till invandrare. Vi vet att utan invandrare skulle Sverige vara ett fattigare land, ekonomiskt och kulturellt. Det är en huvuduppgift inför 80-talet att ge invandrarna full del i den välfärd de är med och skapar, att positivt ta vara på de bidrag invandrarna kan ge till vår kultur och samhällsutveckling och att istället för isolering och motsättningar få mera kontakt och gemenskap mellan svenskar och invandrare.

Folkpartiet vill

- bekämpa fördomar mot invandrare
- stödja invandrarernas anpassning till det svenska samhället liksom deras strävan att bevara eget språk och egen kultur
- stödja invandrarernas egna organisationer
- öka insatserna för invandrarvinnor och invandrarbarn och för att ge arbete åt invandrarungdom
- bygga ut hemspråksträningen för invandrarbarn, så att alla barn kan få en träning som passar deras ålder
- föra en generös flyktingpolitik

15 Sveriges ansvar för världen omkring oss

Sverige måste lämna sitt bidrag till en utveckling mot fred, demokrati och rättvisa i världen. Det sker genom vår aktiva utrikespolitik, genom vårt intensiva arbete för internationell nedrustning, genom vårt bistånd och genom våra ansträngningar att förbättra särskilt de fattiga ländernas handelsvillkor.

Den svenska u-landspolitiken har på senare år uppmärksammats som ett föredöme. Under liberal ledning har viktiga konkreta beslut och initiativ tagits: ökat bistånd, avskrivning av skulder till de fattigaste u-länderna, ansträngningar för att genom ökade resursöverföringar från den rika världen ta bättre vara på det ömsesidiga beroendet mellan u-länder och i-länder och öka efterfrågan i världsekonomin. För första gången har en medveten och samlad u-landspolitik formats.

Kampen mot rasism och för frihet i Södra Afrika har skärpts under Folkpartiets tid i regeringen. Ett viktigt inslag är att svenska nyinvesteringar i Sydafrika förbjuds genom en ny lag. Svenskt bistånd kanaliseras i stor utsträckning till Södra Afrika.

Också i övrigt måste Sverige arbeta mot förtryck och aktivt stödja krav på frihet, demokrati och humanitet.

Folkpartiet vill

- att Sveriges alliansfria ställning ska förenas med en aktiv utrikespolitik för fred, frihet, internationell rättvisa och humanitet
- aktivt främja ett nära internationellt samarbete, inte minst i Norden och Europa, bl a för att möta svåra ekonomiska problem
- att Sverige fortsätter att utveckla en solidarisk u-landspolitik
- införa avdragsrätt vid beskattningen för gåvor till internationella ändamål och därmed stödja folkrörelsernas internationella och humanitära insatser
- att Sverige verkar för handelsvillkor som underlättar u-ländernas ekonomiska utveckling
- att Sverige hårt engagerar sig mot rasism och för frihet i Södra Afrika

- att Sverige verkar för att dödsstraff och annan grym och förnedrande behandling avskaffas i alla länder
- att Sverige ska göra stora insatser för att hjälpa flyktingar runt om i världen

16 Bättre livsmiljö

Kampen mot miljöförstöring har i flera avseenden varit framgångsrik. Men ännu återstår många problem att lösa. Vi måste därför aktivt fortsätta arbetet på att minska miljöskadorna. Så sker bl a genom de beslut som fattats om begränsning av blyhalten i bensin, om trafikbullernormer och om lägre svavelhalt i olja. Miljöpolitiken måste mer än hittills riktas in på att förebygga miljöskador. Varje samhällssektor måste ta sitt miljöansvar. Så sker bl a genom folkpartiregeringens nya skogspolitik som innebär ökad hänsyn till naturvårdens krav och den nya trafikpolitiken med dess satsning på järnvägarna. Nya miljörisker hotar ständigt. Därför måste vår vaksamhet vara stor.

Folkpartiet vill

- hushålla med knappa naturresurser, bl a genom ökad återvinning
- ge människor större inflytande över sin närmiljö, bl a i boendet
- minska utsläppen av föroreningar bl a genom att successivt minska halten bly i bensin så att blyfri bensin finns tillgänglig inom fem år och genom att fortsätta arbetet såväl inom landet som internationellt för att minska svavelnedfallet
- minska användningen av gifter och farliga kemikalier inom jordbruket och skogsbruket. bl a genom en ny miljöskyddslag som ställer hårdare krav och som ger samhället bättre möjligheter att övervaka och beivra miljöbrott
- skapa ett bättre skydd för våra hav och kuster mot utsläpp av olja och kemikalier genom ökade krav på fartyg och färleder, bättre övervakning, skärpta straff för överträdelser och bättre bekämpningsresurser
- systematiskt söka pressa tillbaka cancersjukdomarna, med hjälp av analyser och förslag från den särskilda cancerkommissionen som tillsatts av folkpartiregeringen
- ge ökad tyngd åt naturvårdens krav i den fysiska planeringen och skydda de outbyggda norrlandsälvarna och andra värdefulla älvsträckor från exploatering.